

DE LEEFSTRAAT IN DE LEVENDE STAD

HONDERD JAAR GELEDEN WERD STADSACTIVISTE JANE JACOBS (1916-2006) GEBOREN. ALS GEEN ANDER HEEFT DEZE 'DIVA VAN DE DIVERSITEIT' ONS DE OGEN GEOPEND VOOR DE BETEKENIS VAN DE LEVENDE STAD. HET GEHEIM VAN DE LEVENDE STAD OF BUURT IS DE MIX VAN GEBRUIKSFUNCTIES. ALS DE ACTUALITEIT VAN DE ERFENIS VAN JANE JACOBS ERGENS IS AAN TE WIJZEN, DAN IS HET WEL IN HET FENOMEEN VAN 'DE LEEFSTRAAT'.

HOT TOPIC

Auteurs: **Radboud Engbersen** en
Denise Vrolijk

DENISE VROLIJK, PLATFORM31

RADBOUD ENGBERSEN,
PLATFORM31

Verschillende beleidsdossiers komen in de leefstraat samen, niet alleen het duurzaamheidsdossier (autoluw, schone mobiliteit, verbetering luchtkwaliteit, vergroening van wijken), maar ook het kindvriendelijke wijken-dossier, retaildossier (winkellandschap, levendige stadscentra) en het wmo-dossier (o.a. buurtzorg voor kwetsbare ouderen). De leefstraat lijkt iets kleins, maar staat voor iets veel groters.

De leefstraat is bij onze zuiderburen in Gent bedacht en vervolgens ook in Antwerpen gerealiseerd. In de zomermaanden worden in Gentse en Antwerpse straten de auto én het parkeren verbannen. De bewoners zijn vervolgens vrij om een eigen invulling te geven aan de ontstane publieke ruimte. Kinderen spelen er op straat en buurtbewoners zitten er gezellig op de zelfgemaakte terrassen. Vervolgens dook het fenomeen leefstraat in Nederland op. In Haarlem, Groningen en Rotterdam werden vorige zomer de eerste leefstraten ingericht. In Haarlem is dit jaar de derde leefstraat geopend, In Groningen worden er dit jaar ook weer nieuwe gerealiseerd en in Rotterdam, waar men over 'droomstraten'

spreekt, staat de teller inmiddels al op dertien straten. Ook in Utrecht staan experimenten op stapel, terwijl in Amsterdam-West deze zomer zes straten autovrij gemaakt worden. En de leefstraat waaert uit over Europa. Dit jaar wordt ook een begin gemaakt met een Europees project 'Living streets'.

In Gent, Antwerpen en in de Nederlandse straten is de essentie van een leefstraat dat de publieke ruimte voor een bepaalde periode wordt teruggegeven aan de voetganger. De leefstraat past in een bredere trend om de auto een minder prominente plek in onze steden en buurten te geven. Ook in andere Europese landen zien we de opkomst van de 'walkable city'². De auto beperkt, benauwt (uitlaatgassen) en overheerst het huidige straatleven. Vereniging Milieudefensie, die ijvert voor gezonde steden, volgt het fenomeen leefstraten dan ook met grote interesse. Ook in esthetische zin legt de auto zijn wil op aan de stad: blik en chroom zijn alomtegenwoordig. Er is het chaotische woud van verkeersdrempels, afscherpende paaltjes, betaalde en onbetaalde parkeerplaatsen, verkeersborden, zebra's en

NOTEN

¹ De uitdrukking is te vinden in Franke, Simon en Gert-Jan Hospers (red.) (2009). De Levende stad. Over de hedendaagse betekenis van Jane Jacobs. Amsterdam Sun Trancity.

² Zie Onderwater, Mascha, 'Walkable City Wenen' (2016). In: S+RO. Themanummer Nieuwe Mobiliteit, 2016, nr 2, p. 15-17.

'ALS ER ÉÉN CATEGORIE STADSBEWONERS DANKBAAR ZAL ZIJN VOOR HET TERUGVEROVEREN VAN DE PUBLIEKE RUIMTE, ZIJN HET DE STADSKINDEREN.'

cetera. In de stad is de stadsbewoner sinds jaar en dag naar de stoepen verdreven en daar is hij ook niet altijd veilig en gewenst, want de auto is altijd op zoek naar dat halve metertje extra. Als er één categorie stadsbewoners dankbaar zal zijn voor het terugveroveren van de publieke ruimte, zijn het de stadskinderen. En in hun voetspoor hun ouders en de groeiende groep oudere stadsbewoners.

Jan van der Wolde en Esther Sprangers coördineren en begeleiden vanuit de gemeente Rotterdam de 'droomstraten'. Het gaat steeds om woonstraten, hoewel 'woonstraten' niet in alle gevallen het goede woord is, want soms gaat het ook om stukjes buurt, een paar straatjes of een wooncomplex. Op basis van 'A Hero's Journey', een methodiek om een verhaallijn te construeren, heeft de gemeente Rotterdam straatbewoners stapsgewijs gefaciliteerd bij het verwezenlijken van hun droomstraat. Het project heeft de ambtelijke manier van werken veranderd en dichterbij de leefwereld van bewoners gebracht. Expertise op verschillende terreinen wordt ingezet om samen met buurtbewoners hindernissen en barrières te overwinnen. De droomstraten werken als katalysator voor nieuwe initiatieven en activeren het grote potentieel aan bewonerstalent in de verschillende wijken, zo deïnen bewoners niet terug voor het maken van een verkeersveiligheidsplan voor een buurt. Nu staan de droomstraten en de gemeente voor de ambitie om zaken te verduurzamen, dus straten niet tijdelijk autoluw en groener te maken, maar meer permanent.

De meeste Rotterdamse droomstraten richten zich niet op het 'wegdoen' van de auto, maar op verkeersveiligheid, vergroening en verdiepen van onderlinge contacten, juist ook met groepen waarmee de contacten beperkt waren (bijvoorbeeld de studentenpopulatie in een buurt).

Platform31 is deze lente gestart met het project Levendige Leefstraten waarbij aan het concept een draai wordt gegeven door ook winkelstraten onderdeel van het project te laten zijn. In het project Levendige Leefstraten van Platform31 staat het autoluw maken van straten minder centraal; meer accent krijgen de aspecten van radicale functiemenging en ontmoeting.

Verskillende ontwikkelingen stimuleren de komst van de leefstraat, zoals Platform31 die ziet. Bijvoorbeeld: veranderingen in het winkelandschap en de leegstand die daardoor op veel plekken ontstaat. De woonfunctie krijgt een grotere plaats in de winkelstraat: een oude drogist of bakkerij wordt een woonhuis. Innovatieve retailagenda's worden ook met sociale agenda's (WMO, eerstelijns zorg) en lokale werkgelegenheidsagenda's (broedplaatsen) gecombineerd. In winkelstraten en in winkelplinten worden in het commerciële vastgoed van corporaties publieke functies ondergebracht. Hier komen bijvoorbeeld ontmoetingsplekken met een buurtrestaurantje, huiskamer voor de buurt of een repaircafé. En zo komt de droom van Jane Jacobs tot werkelijkheid: winkelen, beleven, wonen, werken, tuinieren, ontmoeten, zorgen en ontspannen op één plek.